

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΚΟΤΖΙΑ

Μια δυστοπία πολιτικής ορθότητας

ΘΑΝΑΣΗΣ ΧΕΙΜΩΝΑΣ

Τρότζαν

Εκδ. Πατάκη, σελ. 367

Μυθιστόρημα γεμάτο εξυπνάδα και φρεσκάδα, το «Τρότζαν» καταπιάνεται με το καυτό θέμα της πολιτικής ορθότητας. Πού οδηγεί την ανθρωπότητα η απολυτότητα των δικαιωμάτων; Ποιο μέλλον χαράσσουν οι κοινότητες που στο όνομα της υπεράσπισης των αδυνάμων αρνούνται να αποδεχθούν την εγγενή αντιφατικότητα της ζωής και την πολυσημία της γλώσσας; Τι θα συμβεί όταν αγνοούνται όχι μονάχα οι διαφορές ανάμεσα στα φύλα, αλλά και οι διαφορές ανάμεσα σε ζώα και ανθρώπους;

Όχι μακριά απ' τη δική μας εποχή, το 2073, ο Σωτήρης Μητρόπουλος βγαίνει από την καταστολή στην οποία είχε υποβληθεί, προκειμένου να πληροφορηθεί σημεία και τέρατα – ότι πέθανε από έμφραγμα το 2027 σε ηλικία 35 ετών, ότι έχοντας δηλώσει συμμετοχή σε ένα πρόγραμμα επαναφοράς στη ζωή, καταψύχθηκε για να επανέλθει σαράντα έξι χρόνια αργότερα και να ανακαλύψει πως ο κόσμος έχει έλθει τα πάνω κάτω. Η Αθήνα, μια τιμμεντούπολη γεμάτη γκρίζους ουρανοξύστες. Οι πολίτες, όλοι ομοιόμορφα ντυ-

μένοι. Η ελληνική γλώσσα, χωρίς άρθρα και καταλήξεις, έτσι ώστε να εξαλειφθούν οι διαφορές ανάμεσα στα φύλα. Απόλυτο αγαθό η υγεία, για χάρη της οποίας οι άνθρωποι δεν κυκλοφορούν σχεδόν καθόλου, για να αποφεύγονται έως και οι ιώσεις. Τρέφονται άλωστε με φυτικές ίνες προκειμένου να γίνουν σεβαστά τα δικαιώματα των ζώων. Τα ερωτικά ραντεβού κλείνονται με τη βοήθεια αλγορίθμου και εφόσον οι ερασιτέες συναντηθούν, η συνουσία είναι υποχρεωτική. Το πολίτευμα δικτατορικό χάρη σε ένα παντοδύναμο λογισμικό το οποίο χειρίζονται ολίγοι εκλεκτοί, οι οποίοι κυβερνούν βάσει της πλύσης εγκεφάλου και –βεβαίως– της τρομοκρατίας. Ολόκληρη η Δύση, τέλος, έχει διαιρεθεί σε απομονωμένες χώρες που βιώνουν ίδιες συνθήκες – όλα στο όνομα της ευτυχίας και της προόδου.

Η δυστοπία του Θανάση Χειμωνά χρησιμοποιεί τις συνθήεις αντιστροφές που τα απολυταρχι-

κά καθεστώτα φέρεται να χρησιμοποιούν, με αποτέλεσμα αντίθετο από αυτό που δηλώνουν πως επιδιώκουν. Το «Τρότζαν» φθάνει μάλιστα στο σημείο να εμφανίσει ως προπύργιο της ελευθερίας του λόγου τον συνασπισμό των αραβικών κρατών σε αντίθεση προς το κολαστήριο της Ευρώπης. Το μυθιστόρημα γίνεται συναρπαστικό όταν αντιληφθούμε τον κώδικά του (μέσα στον οποίο και το, όχι λίγο, χιούμορ του) και αφεθούμε στην πλοκή. Παράλληλα προς την ιστορία του 2073, την οποία αφηγείται ο αναστημένος πρωταγωνιστής, παρακολουθούμε

και την ερωτική του περιπέτεια λίγο πριν πεθάνει το 2027 (εξιτορημένη σε τρίτο πρόσωπο και τυπωμένη με πλάγια στοιχεία). Πρόκειται για μια υπόθεση που, και αυτή, ακολουθεί γνωστά κλισιέ. Ένας φτωχός φιλόλογος συνδέεται με την επιχειρηματία κόρη μιας πλούσιας οικογένειας για την οποία προορίζεται ένας εξίσου πλούσιος γαμπρός με τις συνθήεις

συναισθηματικές περιπλοκές. Το στερεότυπο αποτελεί επομένως υφολογικό χαρακτηριστικό του μυθιστορήματος, γεγονός ωστόσο που δεν εμποδίζει τις εκπλήξεις στην πλοκή. Ο Μητρόπουλος θα συναντήσει την παλιά του αγαπημένη, που είναι πλέον υπερήλικη, και ακόμη θα συνδεθεί με ομάδα αντιφρονούντων που μη υποκύπτοντας στην προπαγάνδα θα επιδιώξει να καταστρέψει το απαίσιο καθεστώς μέσα από περιπέτειες που επιφυλάσσουν πολλές ανατροπές.

Ένα συμπέρασμα απ' το κείμενο του άξιου πεζογράφου είναι αυτό που η ανθρωπότητα διδάσκεται ξανά και ξανά σε κάθε της, as πούμε καλοπροαίρετη, προσπάθεια να επιτύχει απόλυτη δικαιοσύνη. Η τελειότητα στην ισότητα δεν είναι του κόσμου τούτου, δεν γίνεται ποτέ να επιτευχθεί καθώς, επιβαλλόμενη εκ των άνω μέσα στο πέλαγος μιας πραγματικότητας που είναι ρευστή, απαρέγκλιτα οδηγεί στον αυταρχισμό. Είμαστε διαικώς υποχρεωμένοι να παλεύουμε οδηγώντας την πολιτεία μας δυστυχώς όπως ο κυβερνήτης σκάφος μέσα σε φουρτούνα – επιδιώκοντας να επιτύχουμε κάθε φορά το καλύτερο, στο μέτρο όμως του εφικτού.